

ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC

1. THÔNG TIN CHUNG VỀ MÔN HỌC

1.1 Tên môn học : **PHÁT TRIỂN HỌC (Xã hội học Phát triển)**

1.2 Mã môn học : **SOCI3213**

1.3 Trình độ Đại học / Cao đẳng : **Đại học và cao đẳng**

1.4 Ngành / Chuyên ngành : **Xã hội học và Công tác xã hội**

1.5 Khoa / Ban / Trung tâm phụ trách : **Xã hội học và Công tác Xã hội**

1.6 Số tín chỉ : **02**

1.7 Yêu cầu đối với môn học :

- Điều kiện tiên quyết : SV phải hoàn thành đạt yêu cầu các môn : Xã hội học đại cương, Phương pháp nghiên cứu xã hội học
- Các yêu cầu khác (nếu có):

1.8 Yêu cầu đối với sinh viên: như trên

2. MÔ TẢ MÔN HỌC VÀ MỤC TIÊU

- Mô tả ngắn gọn về vị trí môn học, mối quan hệ với các môn học khác trong chương trình đào tạo.

Với mục đích: Hướng dẫn nhập môn về các chủ đề tranh luận đã diễn ra giữa các nhà khoa học xã hội. Trong khi có rất nhiều chuyên gia đã đóng góp vào lĩnh vực nghiên cứu này, kể cả các nhà địa lý học, kinh tế học, dân tộc học hay nhân học, và các nhà khoa học chính trị, môn học này chỉ quan tâm đến công trình của những tác giả đã tập trung nghiên cứu các khía cạnh xã hội của quá trình phát triển, những người đã tạo nên chuyên ngành phát triển học hay xã hội học phát triển.

Sinh viên tìm hiểu tổng quan về chuyên ngành phát triển học và những

vấn đề phát triển. Trong khi thảo luận chi tiết về Thế giới Thứ ba, sinh viên xem xét những quá trình tổng quát của sự biến đổi xã hội, bao gồm công nghiệp hóa và đô thị hóa, đã diễn ra khắp thế giới. Những quá trình như tăng trưởng dân số, mở rộng giáo dục, thay đổi chính trị, v.v..., cũng được khảo sát với quy chiếu về các nước đã phát triển và đang phát triển. Sở dĩ như thế là vì Phát triển học không phải chỉ là Phát triển học về Thế giới Thứ ba.

- Mục tiêu cần đạt được về kiến thức và kỹ năng sau khi kết thúc môn học:

Vào cuối kỳ sinh viên sẽ đạt được các kiến thức và kỹ năng sau:

- Hiểu được các khái niệm cơ bản của phát triển học như: nghèo tuyệt đối, nghèo tương đối, nhu cầu cơ bản, phát triển từ bên dưới,...
- Hiểu được những quan điểm khác nhau trong các lý thuyết về hiện đại hóa và các lý thuyết về tình trạng kém phát triển.
- Phân tích được các mối tương quan giữa phát triển với dân số, đô thị hóa, công nghiệp hóa, giáo dục.
- Thông qua thuyết trình và thảo luận trong lớp, sinh viên sẽ có kỹ năng diễn đạt và trình bày rõ ràng.

3. NỘI DUNG CHI TIẾT MÔN HỌC

- Tên chương, mục, tiểu mục ...

Chương 1

Tên chương: **TỔNG QUAN VỀ XÃ HỘI HỌC PHÁT TRIỂN**

Các tiểu mục:

- Nhập đề
- Mục tiêu nghiên cứu
- Các vấn đề xã hội học chủ yếu

Chương 2

Tên chương: **CÁC THƯỚC ĐO VỀ BẤT BÌNH ĐẲNG VÀ PHÁT TRIỂN**

Các tiểu mục:

- Nhập đề
- Khái niệm về Nghèo

- Thế giới thứ ba và tình trạng nghèo
- Chiến lược thoả mãn các nhu cầu đơn giản
- Nhận thức về phát triển nhìn từ bên dưới

Chương 3

Tên chương: **HỌC THUYẾT VỀ HIỆN ĐẠI HOÁ (1)**

Các tiểu mục:

- Nhập đề
- Các nguồn gốc lý luận của học thuyết về hiện đại hoá
- Học thuyết về hiện đại hoá : Truyền thống đối lập hiện đại

Chương 4

Tên chương: **HỌC THUYẾT VỀ HIỆN ĐẠI HOÁ (2)**

Các tiểu mục:

- Tóm lược học thuyết về hiện đại hoá và các hàm ý của học thuyết
- Phê phán học thuyết về hiện đại hoá
- Kết luận

Chương 5

Tên chương: **CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (1):
HỌC THUYẾT MÁC VÀ HỌC THUYẾT LÊ-NIN**

Các tiểu mục:

- Nhập đề
- Học thuyết Marx về chủ nghĩa tư bản và đấu tranh giai cấp
- Học thuyết Lê-nin về chủ nghĩa đế quốc

Chương 6

Tên chương: **CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (2):
LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG BÓC LỘT THẾ GIỚI THỨ BA**

Các tiểu mục:

- Chủ nghĩa tư bản thương nhân
- Chủ nghĩa thực dân
- Chủ nghĩa thực dân mới

Chương 7

Tên chương: **CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (3): LÝ THUYẾT VỀ “TÌNH TRẠNG PHỤ THUỘC” VÀ LÝ THUYẾT VỀ “HIỆN TƯỢNG LỆCH LẠC CỦA ĐÔ THỊ”**

Các tiểu mục:

- Học thuyết của Frank về tình trạng phụ thuộc của Thế giới thứ ba
- Học thuyết của Lipton về “Hiện tượng lệch lạc của đô thị”
- Các xu hướng gần đây trong Học thuyết về phát triển
- Kết luận chung đối với các học thuyết về tình trạng kém phát triển

Chương 8

Tên chương: **DÂN SỐ VÀ PHÁT TRIỂN**

Các tiểu mục:

- Nhập đề
- Vấn đề gia tăng dân số

Chương 9

Tên chương: **ĐÔ THỊ HOÁ VÀ CÔNG NGHIỆP HOÁ**

Các tiểu mục:

- Tương quan giữa đô thị hóa với dân số và công nghiệp hóa
- Đô thị hóa ở Thế giới Thứ ba

Chương 10

Tên chương: **GIÁO DỤC VÀ CÔNG NGHIỆP HOÁ**

Các tiểu mục:

- Tương quan tổng quát giữa giáo dục và phát triển.
- Các mức độ cung cấp giáo dục, trình độ học vấn và tỷ lệ đến trường
- Tác động của chủ nghĩa thực dân trong việc cung ứng giáo dục
- Cải cách giáo dục
- Kết luận chung về tương quan giữa dân số, đô thị hóa, giáo dục và phát triển

- Mục tiêu

STT	CHƯƠNG	MỤC TIÊU	MỤC, TIỂU MỤC
1	1 TỔNG QUAN VỀ XÃ HỘI HỌC PHÁT TRIỂN	Nhằm hiểu rõ: Phát triển học (PTH) là gì? Bối cảnh ra đời môn PTH. Mục tiêu nghiên cứu của PTH. Các nội dung chủ yếu của PTH.	<ul style="list-style-type: none"> Nhập đề Mục tiêu nghiên cứu Các vấn đề xã hội học chủ yếu
2	2 CÁC THƯỚC ĐO VỀ BẤT BÌNH ĐẲNG VÀ PHÁT TRIỂN	Nhằm hiểu rõ: Khái niệm về tình trạng nghèo đói, nghèo tuyệt đối và nghèo tương đối. Biến thái của tình trạng nghèo đói trong Thế giới Thứ ba. Các vấn đề khi sử dụng GNP để đo lường phát triển. Nhu cầu cơ bản và chiến lược các nhu cầu cơ bản. Nhận thức về quá trình phát triển từ bên dưới.	<ul style="list-style-type: none"> Nhập đề Khái niệm về Nghèo Thế giới thứ ba và tình trạng nghèo Chiến lược thoả mãn các nhu cầu đơn giản Nhận thức về phát triển nhìn từ bên dưới
3	3 HỌC THUYẾT VỀ HIỆN ĐẠI HOÁ (1)	Nhằm hiểu rõ: Những quan điểm tổng quát về biến đổi và phát triển kinh tế -xã hội. Lý thuyết xã hội học Durkheim. Lý thuyết xã hội học Max Weber. Các đặc trưng của xã hội truyền thống và xã hội hiện đại. Lý thuyết hiện đại hóa của Parsons, Lerner và Rostows.	<ul style="list-style-type: none"> Nhập đề Các nguồn gốc lý luận của học thuyết về hiện đại hoá Học thuyết về hiện đại hoá : Truyền thống đối lập hiện đại

4	4 HỌC THUYẾT VỀ HIỆN ĐẠI HOÁ (2)	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Nội dung tóm lược 6 điểm về lý thuyết hiện đại hóa. 7 luận điểm phê bình lý thuyết hiện đại hóa. Kết luận chung về lý thuyết hiện đại hóa .</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tóm lược học thuyết về hiện đại hoá và các hàm ý của học thuyết - Phê phán học thuyết về hiện đại hoá - Kết luận
5	5 CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (1): HỌC THUYẾT MÁC VÀ HỌC THUYẾT LÊNIN	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Chủ đề trọng tâm của học thuyết Mác. Học thuyết về giá trị thặng dư. Sự bóc lột giá trị thặng dư trong nước và nước ngoài. Xung đột giai cấp trong nội bộ chủ nghĩa tư bản. Chủ nghĩa đế quốc là gì. Vai trò lịch sử của chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa đế quốc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nhập đề - Học thuyết Marx về chủ nghĩa tư bản và đấu tranh giai cấp - Học thuyết Lênin về chủ nghĩa đế quốc
6	6 CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (2): LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG BÓC LỘT THẾ GIỚI THỨ BA	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Quá trình bóc lột Thế giới Thứ ba. Chủ nghĩa tư bản thương nhân. Việc buôn bán nô lệ và các hậu quả tai hại của nó. Giai đoạn bành trướng chủ chốt của chủ nghĩa thực dân. Ba đặc trưng tổng quát của chủ nghĩa thực dân. Chủ nghĩa thực dân mới và vai trò các công ty đa quốc gia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Chủ nghĩa tư bản thương nhân - Chủ nghĩa thực dân - Chủ nghĩa thực dân mới

7	<p>7</p> <p>CÁC LÝ THUYẾT VỀ TÌNH TRẠNG KÉM PHÁT TRIỂN (3): LÝ THUYẾT VỀ “TÌNH TRẠNG PHỤ THUỘC” VÀ LÝ THUYẾT VỀ “HIỆN TƯỢNG LỆCH LẠC CỦA ĐÔ THỊ”</p>	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Nguyên nhân tình trạng nghèo khổ của Thế giới Thứ ba. Tình trạng phụ thuộc và khả năng phát triển. Các luận điểm phê bình lý thuyết về tình trạng phụ thuộc. Xu hướng tái cấu trúc của chủ nghĩa tư bản hiện đại. Tình trạng đô thị bóc lột nông thôn. Các xu hướng về sau của các lý thuyết về tình trạng kém phát triển.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Học thuyết của Frank về tình trạng phụ thuộc của Thế giới thứ ba - Học thuyết của Lipton về “Hiện tượng lệch lạc của đô thị” - Các xu hướng gần đây trong Học thuyết về phát triển - Kết luận chung đối với các học thuyết về tình trạng kém phát triển
8	<p>8</p> <p>DÂN SỐ VÀ PHÁT TRIỂN</p>	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Mối tương quan giữa dân số và phát triển. Dân số và vấn đề lương thực. Nguyên nhân thực sự của nạn đói. Vì sao các nước nghèo vẫn tiếp tục gia tăng dân số.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nhập đề - Vấn đề gia tăng dân số
9	<p>9</p> <p>ĐÔ THỊ HOÁ VÀ CÔNG NGHIỆP HOÁ</p>	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Tương quan giữa gia tăng dân số và đô thị hóa. Tương quan giữa dân số và công nghiệp hóa. Các hoàn cảnh di dân về đô thị ở Thế giới Thứ ba. Đô thị hóa và đặc trưng của thị trường ở Thế giới Thứ ba. Các hoàn cảnh dân số học trong đô thị hóa ở Thế giới Thứ ba.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tương quan giữa đô thị hóa với dân số và công nghiệp hóa - Đô thị hóa ở Thế giới Thứ ba

10	10 GIÁO DỤC VÀ CÔNG NGHIỆP HOÁ	<p>Nhằm hiểu rõ:</p> <p>Tương quan tổng quát giữa giáo dục và phát triển. Trường phái chức năng trong xã hội học giáo dục. Năm điểm phê bình trường phái chức năng. Mức độ cung ứng giáo dục ở Thế giới Thứ ba. Vấn đề cải cách giáo dục. Tóm lược tương quan giữa dân số, đô thị hóa, giáo dục và phát triển.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tương quan tổng quát giữa giáo dục và phát triển. - Các mức độ cung cấp giáo dục, trình độ học vấn và tỷ lệ đến trường - Tác động của chủ nghĩa thực dân trong việc cung ứng giáo dục - Cải cách giáo dục - Kết luận chung về tương quan giữa dân số, đô thị hóa, giáo dục và phát triển
----	--	--	--

4. HỌC LIỆU

- **Giáo trình môn học.**

Trần Xuân Kiêm. Phát triển học - Tài liệu hướng dẫn học tập. Khoa Xã hội học – Trường Đại học Mở TP. HCM. 2005.

- **Tài liệu tham khảo bắt buộc ghi theo thứ tự ưu tiên (tên tác giả, tên sách, nhà xuất bản, năm xuất bản, nơi có tài liệu này, website, băng hình,...)**

- **Tài liệu tiếng Việt**

- Vũ Quang Hà: Các lý thuyết xã hội học. (2 tập). Hà Nội, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2001.

- Mai Văn Hai – Mai Kiêm: Xã hội học văn hóa. Hà Nội, Nxb Khoa học xã hội, 2003.
 - Lê Ngọc Hùng: Xã hội học kinh tế. Hà Nội, Nxb Chính trị, 2004.
 - PGS Trần Hùng: Dân số học đô thị. Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội. Hà Nội, Nxb Xây Dựng, 2001
 - V. I. Lê-nin: Chủ nghĩa đế quốc, giai đoạn tốt cùng của chủ nghĩa tư bản. Lê-nin Toàn tập, tiếng Việt, Tập 27. Mátx-cơ-va, Nxb Tiến bộ, 1980.
 - Báo cáo chung của Nhóm công tác các chuyên gia chính phủ –Nhà tài trợ –Tổ chức phi chính phủ : Báo cáo phát triển của Việt Nam năm 2000: Tấn công nghèo đói. Hội nghị Nhóm Tư vấn các nhà tài trợ cho Việt Nam , 14-15-12-1999.
 - Ngân hàng Thế giới: Báo cáo về Tình hình Phát triển Thế giới 2000/2001: Tấn công đói nghèo. Hà Nội, Nxb Chính trị quốc gia, 2000.
 - Tập thể tác giả, Viện Khoa học xã hội tại TP/HCM: Vấn đề giảm nghèo trong quá trình đô thị hóa ở Thành phố Hồ Chí Minh. Hà Nội, Nxb Khoa học xã hội, 2001.
 - Trung Tâm Khoa học xã hội và Nhân văn Quốc gia: Tư duy phát triển hiện đại. Một số vấn đề lý thuyết và thực tiễn. (Bản dịch tiếng Việt, tổng hợp nhiều tác giả). Hà Nội, Nxb KHXH, 2003.
 - [Nhiều nhà xuất bản khác nhau] : Kinh tế chính trị Mác-Lê-nin. Tập 1: Phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa.
- **Tài liệu tiếng Anh**
- S. Yusuf và Joseph E. Stiglitz: “ *Các vấn đề phát triển: Đã giải quyết và còn bỏ ngõ*”, trong : Tư duy phát triển hiện đại. Một số vấn đề lý thuyết và thực tiễn. (Bản dịch tiếng Việt, tổng hợp nhiều tác giả). Hà Nội, Nxb Khoa học xã hội, 2003.
- **Tài liệu tiếng Pháp**
- K. Marx, F. Engels: Textes sur le Colonialisme. (Mác – Ăng-ghe-nh bàn về Chủ nghĩa thực dân). Moscow, Éditions du PROGRÈS, 1977.
- **Trang web**
- Các Báo cáo Phát triển Thế giới qua các năm của Ngân hàng Thế giới, <http://www.worldbank.org/>

5. TỔ CHỨC GIẢNG DẠY – HỌC TẬP

Lịch trình chung: (Ghi tổng số giờ cho mỗi cột)

CHƯƠNG	HÌNH THỨC TỔ CHỨC DẠY MÔN HỌC				Tổng
	Thuyết trình		Thực hành, thí nghiệm, điền dã,...	Tự học, tự nghiên cứu	
	Lý thuyết	Thảo luận			
Chương 1	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 2	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 3	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 4	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 5	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 6	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 7	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 8	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 9	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Chương 10	3 tiết	0,5 tiết	0	1 tiết	4,5 tiết
Tổng cộng	35 tiết				45 tiết

6. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP

Quy định thang điểm, số lần đánh giá, hình thức đánh giá và trọng số mỗi lần

đánh giá kết quả học tập

STT	Hình thức đánh giá	Trọng số
1	Thảo luận, hoạt động cá nhân, chuyên cần	Thang điểm 1-10 Trọng số: 30%
2	Thi cuối học kỳ	Thang điểm 1-10 Trọng số: 70%

7. DANH SÁCH GIẢNG VIÊN – TRỢ GIẢNG

- **Họ và tên:** Lê Thị Hạnh
- **Chức danh, học hàm, học vị:** Giảng viên - Thạc sĩ
- **Thời gian, địa điểm làm việc:** Khoa Xã hội học và Công tác Xã hội – Đại học Mở TP.HCM
- **Địa chỉ liên hệ:** 61/12 Nguyễn Thượng Hiền, P.5, Q. Bình Thạnh
- **Điện thoại, email:** 08-35154203, email: hannahle2000@yahoo.com

Ban giám hiệu

Trưởng phòng QLĐT

P. Trưởng khoa

Nguyễn Thành Nhân

Lê Thị Mỹ Hiền